

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 12 (14)
2025**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 12-son 2025 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

12

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2025

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Редкоземельные металлы в новой геоэкономике: глобальные стратегии и приоритеты развития республики Узбекистан.....	7
Tursunov A.M. Совершенствование экономических механизмов функционирования отрасли.	18
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida reklama faoliyati samaradorligini aniqlashning uslubiy jihatlari.....	21
Axunov M.A. Korxonalarda raqobatbardoshlikni baholash uchun tanlangan omillar.....	24
Исраилова Д.К. “Аёллар дафтари” маҳаллабай тизими - аёллар бандлиги ва фаровонлигини таъминлаш омили сифатида.....	28
Шокирова Г.М. Критерии разделения целевой аудитории в сфере цифрового маркетинга.....	33
Vaxtohonova D.N. Bank omonatlari bo‘yicha marketing strategiyalari va ularning real daromadlikka ta’siri.....	36
Xasanova X.F. Investitsilar hisobiga asoslangan xolatda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari tashkil etish tartibi.....	41
Бегимова Д.К. Разработка отраслевых стратегий в Узбекистане.....	45
Mirzayev B.S. CBDC joriy etilishining moliyaviy barqarorlikka ta’siri: imkoniyatlar va xatarlar....	50
Mirzarahimova A.A. Raqamli texnologiyalar asosida sanoat korxonalarida samaradorlikni oshirish yo‘nalishlari.....	53
Азимов О.Т. Ҳалол молиялаштириш инструменти сифатида мурабаха: анъанавий кредит билан қиёсий таҳлил.....	56
Халмирзаев А.А. Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги ихтисослашувини такомиллаштиришнинг асосий йўналишлари.....	62
Шоабдурахимова М.М. Повышение производственной эффективности на предприятиях электронной промышленности на примере Artel Electronics (Узбекистан).....	68
Xolmuratov O.T. Futbol maktablarimiz rivojlanishida xorij mamlakatlari menejmenti va marketingi tajribasi.....	72
Yarashev M.O., Nabieva S.A. Aksiyadorlik jamiyatlarini asosiy va moliyaviy faoliyati samaradorligini oshirish yo‘llari.....	76
Кабилова К. Тадбиркорлик соҳасида коррупциянинг олдини олиш амалиётининг бугунги ҳолати таҳлили.....	80
Махмудова С. Бюджет соҳасини коррупциядан ҳимоя қилишнинг иқтисодий ва ҳуқуқий чоралари.....	85
Захидова Ш.Ш. Университет барқарорлигини таъминлашда унинг фаолиятини халқаро стандартларга мос келадиган тартибда такомиллаштириш.....	89
Saidaxmedov N.X. Raqamli texnologiyalar asosida engil sanoat korxonalarida mehnat unumdorligini oshirish mexanizmlari.....	97
Усманова С.С. Влияние государственной поддержки и регулирование на развитие инноваций на промышленных предприятиях.....	100
Madrahimov U.A. Iqtisodiy o‘shish va kapitaldan samarali foydalanishni optimallashtirish yo‘nalishlari.....	104
Джалилов Д.А. Капиталнинг ялпи ички маҳсулотдаги улушини баҳолаш.....	108
Султанова Л.Ш. Абсорбционная способность как медиатор трансформационного экономического роста: теоретические основы.....	111
Mahmudov Sh.N. Location and development of industrial sectors in the regions.....	115
Ustadjalilov D.R. O‘zbekistonda klasterlarni rivojlantirishning institutsional asoslari transformatsiyasi: direktiv modeldan bozor tamoyillariga.....	119
Гайбуллаев Ф. Олий таълимда коррупцияга ўрин бўлмаслиги керак!.....	125
Abdurazakova F.D., Normurodov X.E. Aholi moliyaviy savodxonligi va moliyaviy madaniyati o‘rtasidagi oshirish imkoniyatlarini baholash.....	129
Muxtarov M.M. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi asosida sanoat klasterlarini shakllantirish modellari: O‘zbekiston uchun istiqbollar.....	136
Ro‘zmatov B.Z., Shodiyeva N.H. Turistik infratuzilmani rivojlantirish bo‘yicha xalqaro tajriba va uning taqqoslovchi tahlili.....	140

Rahmatova N.A., Mustafayeva H. O‘zbekistonda pensiya ta‘minoti tizimining muammolari va hal etish yo‘llari.....	147
Ахмедов Х. Тинчлик ва хавфсизлик — барқарорлик, иқтисодий ўсиш ва фаровонлик гарови.	154
Boboyev A.Ch. Qishloq xo‘jaligida ishlab chiqarishni barqaror rivojlantirish yo‘nalishlari.....	159
Исраилов З.А. Яшил иқтисодиёт технологиялари: халқаро тажриба ва қиёсий таҳлил.....	165
Ikromov A.Sh. Mahalliy korxonalarda mahsulot raqobatbardoshligini boshqarish amaliyotining o‘ziga xos xususiyatlari.....	169
Ҳалмирзаев А.А., Қодиров Б.Ш. Ёшлар бандлигини таъминлашнинг хорижий тажрибалари.....	175
Elmurodov Sh.Sh. A framework for integrating fiscal risks into the assessment of regional financial security.....	183
Axmadjonov S.S. Tadbirkorlik va biznesni qo‘llab – quvvatlashni baholash mezonlari.....	188
Sabirova Z.U. Sanoat va sanoat korxonalarining raqamli transformatsiyasi jarayonlarini tahlil qilishga uslubiy yondashuv.....	192
Pardayev T.N., Alimuxamedov Sh.R. Chetdan olib kelinayotgan tovarlarning bojxona qiymatini aniqlashni takomillashtirishning ayrim masalalari.....	197
Кадыров А., Исхаков А.К., Турсунова Н.Х. Реализация механизма стратегического управления акционерного общества «Узавтосаноат» на основе прогнозирования его развития.....	203
Zoxidov T.M. Moliyaviy hisobotni buxgalteriya hisobining milliy standartlaridan (BHMS) moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga (MHXS) o‘tkazishning muammolari va yechimlari.....	211
Nabiyeva N.M. Turizm xizmatlari bozorida hududiy destinatsiyalar samaradorligini o‘rganish.....	216
Sharofiddinov Sh.U. Xo‘jalik yurituvchi sub’ektlarda mhxs asosida tuzilgan moliyaviy natijalar to‘g‘risidagi hisobotni axborot manbai sifatidagi afzalliklari.....	221
Nurmatov Z.Sh. O‘zbekiston respublikasida moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlarini (MHXS) joriy etishning iqtisodiy ahamiyati va amaliy dolzarbligi.....	225
Содиқов А.М., Зокиров С.С. Саноатни модернизациялаш ва диверсификациялашнинг янги стратегияси.....	230
Narmanov U., Ikromova S. Fond bozorlariga xorijiy investorlarni jalb qilishni rag‘batlantirish yo‘nalishlari.....	238
Qutbiddinov A.B. Samarali faoliyat imkoniyatlarini amalga oshirishda boshqaruv xodimlari qobiliyatlaridan foydalanish darajasi va uni oshirish imkoniyatlari.....	241
Qayumova Sh.S. Mahalliy xomashyo bazasiga ega sanoat korxonalarida investitsiya samaradorligini belgilovchi omillar va ularni oshirishning vertikal integratsiya asosidagi optimallashtirilgan modeli.....	246
Turebekov A.A. Ishlab chiqarish xarajatlarining iqtisodiy sifatining tahlili.....	252
Kurbanova M.N., Azizov A.A. Qadimgi klassik iqtisodiy maktablarning shakllanishi va ularning zamonaviy iqtisodiyot rivojlanishiga ta‘siri.....	255
Samadova G.S. O‘zbekiston iqtisodiyotida tarkibiy o‘zgarishlarning iqtisodiy o‘shishga ta‘siri.....	259
Абдуллаева Р. Инклюзив тadbirkorликнинг моҳияти ва хориж тажрибаси.....	264
To‘uchiyeva B.V. Oziq-ovqat sanoati korxonalarini barqarorligini ta‘minlashda strategik boshqarishning dolzarbligi.....	268
Amnah Saeed J Alhindi The role of financial resources in ensuring corporate financial stability.....	272
Fayziyev O.R. O‘zbekistonda baliqchilik klasterlarini moliyalashtirishning hududiy va tarmoq xususiyatlari.....	276
Алимов Р.А., Султанова Л.Ш. Абсорбционная способность и искусственный интеллект: многоуровневая модель и фигура нового интеллектуала.....	280
Teshayev Z.J., Muxitdnov Sh.X. Logistika xizmat ko‘rsatish korxonalarini resurslaridan foydalanishning hududiy iqtisodiy rivojlanishiga ta‘siri.....	284
Xaydarov X.U., Raxmonov D.R. 1907-yilgi moliyaviy inqiroz: sabablari, kechishi va jahon moliya tizimiga ta‘siri.....	288
Солижонов М.А. Ўзбекистон монетар сиёсатининг савдо балансига таъсирини баҳолаш....	292
Rejarov X.X. Davlat xarajatlarining samaradorligini baholash mexanizmlari.....	297

**TURISTIK INFRATUZILMANI RIVOJLANTIRISH BO‘YICHA XALQARO TAJRIBA
VA UNING TAQQOSLOVCHI TAHLILI**

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ В РАЗВИТИИ ТУРИСТИЧЕСКОЙ
ИНФРАСТРУКТУРЫ И ЕГО СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ**

**INTERNATIONAL EXPERIENCE IN DEVELOPING TOURISM INFRASTRUCTURE
AND ITS COMPARATIVE ANALYSIS**

Ro‘zmatov Boburjon Zafarjon o‘g‘li O‘zMU mustaqil tadqiqotchisi
Shodiyeva Nafosatxon Hamza qizi O‘zMU tayanch doktoranti

Annotatsiya

Maqolada yetakchi turistik mamlakatlar misolida turistik infratuzilmani rivojlantirishning xalqaro tajribasi tahlil qilingan. Unda baholash mezonlari, davlat boshqaruvi modellari, investitsiya mexanizmlari hamda raqamlashtirish darajasi ko‘rib chiqiladi. O‘zbekistonning hozirgi holati bilan taqqoslash amalga oshirilgan bo‘lib, infratuzilmadagi farqlar va asosiy o‘shish yo‘nalishlari aniqlangan. Tahlil asosida jahon yondashuvlarini moslashtirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: turistik infratuzilma; xalqaro tajriba; turizmni raqamlashtirish; davlat-xususiy sheriklik; investitsiyalar; transport infratuzilmasi; servis; xavfsizlik; barqaror rivojlanish; turistik klasterlar; raqobatbardoshlik; qiyosiy tahlil.

В статье анализируется международный опыт развития туристической инфраструктуры на примере ведущих туристских стран. Рассматриваются критерии оценки, модели государственного управления, инвестиционные механизмы и уровень цифровизации. Проведено сравнение с текущей ситуацией в Узбекистане, выделены инфраструктурные разрывы и ключевые направления роста. На основе анализа сформулированы практические рекомендации по адаптации мировых подходов.

Ключевые слова: туристическая инфраструктура; международный опыт; цифровизация туризма; государственно-частное партнёрство; инвестиции; транспортная инфраструктура; сервис; безопасность; устойчивое развитие; туристские кластеры; конкурентоспособность; сравнительный анализ.

This article examines international experience in the development of tourism infrastructure using case studies of leading tourism countries. It analyzes evaluation criteria, governance models, investment tools, and digitalization levels. A comparative analysis with Uzbekistan is conducted to identify infrastructure gaps and growth opportunities. Based on international best practices, practical recommendations for improving Uzbekistan’s tourism infrastructure are proposed.

Keywords: tourism infrastructure; international experience; digitalization of tourism; public-private partnership; investments; transport infrastructure; service quality; safety; sustainable development; tourism clusters; competitiveness; comparative analysis.

Maqolaning maqsadi: Turistik infratuzilmani rivojlantirish bo‘yicha xalqaro tajribaning o‘ziga xos jihatlarini aniqlash, yetakchi mamlakatlar misolida taqqoslovchi tahlil o‘tkazish hamda jahon amaliyotlarini O‘zbekiston sharoitida moslashtirish yo‘nalishlarini belgilash.

Maqolaning asosiy vazifalari:

1. Turistik infratuzilmani baholash mezonlarini tizimlashtirish.
2. Turistik infratuzilmani boshqarish bo‘yicha xalqaro tajriba va modellarning tahlilini amalga oshirish.

3. Chet el amaliyotlarini O‘zbekistondagi hozirgi holat bilan solishtirish.

4. Mamlakatda turizm infratuzilmasini rivojlantirishning istiqbolli yo‘nalishlarini aniqlash.

Zamonaviy turizmning rivojlanishi turistik infratuzilmaning samarali faoliyatisiz — ya’ni xizmatlarning qulayligi, xavfsizligi va sifatini ta’minlaydigan tizimsiz — mumkin emas. Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, raqamlashtirish, rivojlangan servis, transport imkoniyatlari va davlat hamda biznes o‘rtasidagi hamkorlikning uyg‘unligi sohaning barqaror o‘shiga asos bo‘ladi. Chet el amaliyotlarini taqqoslash O‘zbekiston turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilishning dolzarb yo‘nalishlarini aniqlash, mavjud infratuzilma bo‘shliqlarini ko‘rsatish va milliy turizm bozorining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladigan tavsiyalarni ishlab chiqish imkonini beradi.

Xalqaro tajribani tahlil qilishning maqsadi — jahon turizm industriyasi yetakchi mamlakatlarida turistik infratuzilmaning barqaror rivojlanishini ta’minlaydigan asosiy omillarni aniqlashdan iborat. Ushbu omillarni anglash nafaqat ilmiy tadqiqotlar uchun, balki turizm sohasining raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan samarali davlat strategiyalarini ishlab chiqishda ham muhim ahamiyatga ega. Bunday tahlil zamonaviy va innovatsion infratuzilmaviy bazani shakllantirish uchun zarur bo‘lgan kompleks shartlar majmuasini aniqlash imkonini beradi.

Tahlil vazifalari mavjud boshqaruv modellari samaradorligini baholash, raqamlashtirishning o‘rni, infratuzilma elementlarini tasniflash va turli mamlakatlarda qo‘llaniladigan investitsiya mexanizmlarini o‘rganishni o‘z ichiga oladi. Bundan tashqari, davlat dasturlari hamda davlat–xususiy sektor hamkorligi mexanizmlarining turistik obyektlar va servislarni rivojlantirishga ta’sirini aniqlash ham vazifalardan biridir. Ushbu vazifalar institutsional omillarni ham, infratuzilmaning real iqtisodiy natijalarini ham qamrab oladi.

O‘zbekiston uchun ushbu tahlilning amalga oshirilishi alohida ahamiyatga ega, chunki mamlakat turizm sektorining faol transformatsiya bosqichida turibdi. Tadqiqot natijalari xalqaro modellarning qo‘llanish imkoniyatini baholash, ularni milliy sharoitlarga moslashtirish va infratuzilma bo‘shliqlarini qisqartirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi. Shu tariqa, tahlilning maqsadi va vazifalari kelgusidagi strategik rejalashtirish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

Tahlil uchun Ispaniya, Turkiya, BAA va Janubiy Koreya tanlandi — ushbu davlatlar turistik infratuzilmani rivojlantirishning turli modellari bilan ajralib turadi. Ispaniya yuqori darajada rivojlangan va muvozanatli turistik xizmatlar tizimi bilan mashhur bo‘lib, ommaviy turizm sohasida etalon sifatida qaraladi. Turkiya esa yirik kurort hududlarni rivojlantirishga qaratilgan davlatga yo‘naltirilgan investitsiya modeli namunasi sifatida e’tiborni tortadi.

BAA esa infratuzilmani rivojlantirishning innovatsion-texnologik yo‘lini namoyon etadi. Bu yerda raqamlashtirish, yuqori darajadagi servis standartlari hamda keng ko‘lamli investitsiya loyihalari mamlakatga dunyoning yetakchi turistik markazlaridan biri bo‘lib qolish imkonini bermoqda. Janubiy Koreya raqamli texnologiyalar, xavfsizlik va transport bog‘liqligiga kuchli urg‘u berishi bilan ajralib turadi, bu esa uni Osiyodagi eng ilg‘or turistik bozorlardan biriga aylantirgan.

O‘zbekiston tanlangan mamlakatlar qatoriga turizm industriyasi jadal rivojlanish bosqichida bo‘lgan davlat sifatida kiritildi. Mazkur davlatlar bo‘yicha taqqoslash mamlakatning salohiyatini aniqlash, farqlarni ko‘rsatish va eng yaxshi jahon tajribalarini moslashtirish yo‘nalishlarini belgilash imkonini beradi. Shu tariqa, tanlangan mamlakatlar bo‘yicha keislar infratuzilmani rivojlantirishga doir yondashuvlarning xilma-xilligini aks ettiradi va to‘laqonli taqqoslovchi tahlilni ta’minlaydi.

Turistik infratuzilmani baholashning asosiy mezonlari — transportning qulayligi, joylashtirish vositalarining sifati, xizmat ko‘rsatish darajasi va xavfsizlik standartlaridir. Ushbu ko‘rsatkichlar turistlar mahsulotiga bo‘lgan umumiy tasavvurni shakllantiradi va sayyohlarning mamlakatda bo‘lish qulayligini belgilaydi. Yetakchi davlatlar xizmatlarni standartlashtirishga alohida e’tibor qaratadi, bu esa barqaror turistlar oqimini ta’minlaydi[11].

Turizmning raqamlashtirilishi ham muhim mezonlardan biridir, chunki zamonaviy sayyoh mobil ilovalar, elektron chipta, onlayn xaritalar va aqlli xizmatlardan tobora ko‘proq foydalanmoqda. Raqamli texnologiyalarni joriy etish darajasi mamlakat turizm sohasining raqobatbardoshligini va global tendensiyalarga moslashish imkoniyatini baholashga yordam beradi.

Ekologik barqarorlik va investitsion jozibadorlik ham baholash mezonlari tizimiga kiradi. Zamonaviy sayyohlar ekologik jihatdan xavfsiz marshrutlar hamda xalqaro standartlarga mos infratuzilmaviy obyektlarni yuqori baholaydi. Investitsiya sharoitlari esa turistik taklifni kengaytirish, yangi mehmonxonalar va rekreatsion zonalar qurish imkoniyatlarini shakllantiradi[10].

Ma'lumotlar yig'ilishi UNWTO, OECD, World Bank kabi xalqaro statistik manbalar, shuningdek UNESCOning analitik hisobotlari asosida amalga oshirildi. Ushbu ma'lumotlar dunyo turizmidagi rivojlanish dinamikasi va tendensiyalarini aniqlash, ob'ektiv taqqoslashlar o'tkazish imkonini beradi. Xalqaro tashkilotlar turistik oqimlar, raqamlashtirish darajasi va investitsion faollik bo'yicha ishonchli ko'rsatkichlarni taqdim etadi[6].

Global statistik platformalardan foydalanish infratuzilmaviy elementlarni baholash jarayonini yengillashtiradi va turli mamlakatlarga xos umumiy qonuniyatlarni aniqlash imkonini beradi. Masalan, OECD ma'lumotlari ko'pincha turizm rivojlanishining iqtisodiy oqibatlarini tahlil qilishda qo'llanadi, UNWTO esa global turistlar oqimi va xarajatlari bo'yicha batafsil axborot beradi[6].

Qo'shimcha ravishda, tahlil qilinayotgan davlatlarning milliy dasturlari va rasmiy statistik byulletenlari ham hisobga olindi. Ular infratuzilmaning rivojlanishidagi mahalliy o'ziga xosliklarni aniqlashtirish va boshqaruvning noyob mexanizmlarini ko'rsatish imkonini beradi. Umumiy holda, mazkur manbalar har tomonlama va ishonchli tahlilni ta'minlaydi.

Transport infratuzilmasi aviatsiya, temir yo'l, avtomobil yo'llari va turistik transport markazlarini o'z ichiga oladi; ular turistik manzillarning qulayligini ta'minlaydi. Yetakchi mamlakatlarda transport tarmog'i yuqori darajadagi bog'liqlik bilan ajralib turadi, bu esa sayyohlarga turli obyektlar o'rtasida oson harakatlanish imkonini beradi. Ispaniya va Janubiy Koreyada yuqori tezlikdagi temir yo'l transportining integratsiyasi ushbu yo'nalishdagi samarali yechim sifatida namoyon bo'ladi[7].

Joylashtirish vositalari — bu mehmonxona majmualari, hostellar, pansionatlar, mehmon uylari hamda kurort infratuzilmasidir. Turkiya va BAA davlatlari investorlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan davlat dasturlari orqali mehmonxona fondining tez o'sishini namoyon qilmoqda. Joylashtirish sifati turistlarning mamlakatda qolish davomiyligiga va ularning sayohatdan qoniqish darajasiga bevosita ta'sir qiladi.

Servis va raqamli infratuzilma esa turistik axborot markazlari, onlayn bron qilish tizimlari, elektron vizalar, navigatsiya ilovalari va xizmat ko'rsatish standartlarini o'z ichiga oladi. Xavfsizlik esa tibbiy yordam, turistik politsiya va monitoring tizimlarini qamrab oladi. Ushbu elementlar birgalikda mamlakatning turistik infratuzilmasining yaxlit manzarasini shakllantiradi[8].

Ispaniya infratuzilmaning barcha elementlarini yuqori darajada integratsiya qilgan: transport qulayligi, joylashtirish vositalarining xilma-xilligi, xizmat ko'rsatish sifati va marketing strategiyasi mamlakatga Yevropada yetakchi pozitsiyalarni saqlab qolish imkonini beradi. Turkiya esa kurort infratuzilmasi va “hammasi ichida” tizimiga e'tibor qaratib, turistik oqimning sezilarli o'sishiga va global bozordagi mavqeini mustahkamlashga erishdi.

BAA innovatsion yondashuvi, raqamli echimlarni joriy etishi va noyob turistik obyektlar yaratishi bilan ajralib turadi. Zamonaviy texnologiyalar, xavfsizlik va yuqori sifatli xizmatlarga katta hajmdagi investitsiyalar mamlakatni premium turizm bo'yicha jahon yetakchisiga aylantirmoqda. Janubiy Koreya esa Smart Tourism amaliyotini joriy etib, texnologik rivojlanish va yuqori xavfsizlik darajasiga tayanadi.

O'zbekiston modernizatsiya jarayonida: mehmonxona bazasi kengaymoqda, madaniy yodgorliklar restavratsiya qilinmoqda, yangi turistik zonalar yaratilmoqda. Biroq mamlakat transport integratsiyasi va raqamlashtirish bo'yicha hali yetakchi davlatlardan ortda qolmoqda, bu esa tizimli rivojlanishni talab qiladi. Kriteriyalar bo'yicha o'tkazilgan tahlil raqobatbardoshlikni oshirish yo'nalishlarini aniqlash imkonini beradi.

Turkiya turistik klasterlar va kurort hududlarini rivojlantirishda davlat dasturlaridan faol foydalanadi, investorlar uchun imtiyozlar yaratadi va infratuzilmaviy loyihalarni qo'llab-quvvatlaydi. Ushbu choralar mamlakatga jahon bozoridagi mavqeini mustahkamlash va uzoq muddatli o'sishni ta'minlash imkonini beradi.

BAA iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish strategiyasiga tayanadi, bunda turizm asosiy sektor sifatida qaraladi. Davlat dasturlari innovatsion obyektlar yaratish, transport tugunlarini rivojlantirish va yuqori xizmat sifatini ta’minlashga qaratilgan. Davlatning katta investitsiyalari barqaror turistik oqimni shakllantiradi.

O‘zbekistonda islohotlar turistik zonalarni rivojlantirish, servis obyektlarini yaratish, infratuzilmani modernizatsiya qilish va investorlar uchun imtiyozlar taqdim etishga qaratilgan. Ushbu choralar soha o‘shishi uchun qulay sharoit yaratadi, biroq sifat nazoratini kuchaytirish va raqamlashtirish darajasini oshirishni talab qiladi[2,3].

1-rasm. Koreya Respublikasining transport infratuzilmasi. Airoportlar(chapda) va temir yo‘llar(o‘ngda). Manba: Internet resusrlari.

Turkiyada DAV–xususiy sheriklik (GChP) mexanizmlari mehmonxonalar, aeroportlar va transport tugunlarini qurishda qo‘llaniladi. Bu model o‘z samaradorligini isbotlagan, chunki davlat byudjeti yuklamasini kamaytiradi va loyihalar amalga oshirilishini tezlashtiradi. Natijada, Turkiya muntazam ravishda infratuzilma bazasini yaxshilab bormoqda.

BAA innovatsion yirik loyihalarda, jumladan tematik bog‘lar, kurortlar va transport obyektlarini yaratishda GChPni qo‘llaydi. Xususiy sektor barqaror investitsion muhit va hamkorlikning shaffof mexanizmlari sababli ulkan loyihalarga jalb qilinmoqda. Bu esa qurilayotgan obyektlarning yuqori sifatini ta‘minlaydi.

2-rasm. BAAning transport infratuzilmasi. Airoportlar(chapda) va temir yo‘llar(o‘ngda). Manba: Internet resusrlari.

O‘zbekistonda GChP faol rivojlanib bormoqda, ayniqsa mehmonxona va transport infratuzilmasida. Biroq mamlakatda GChP loyihalari doirasini kengaytirish, uzoq muddatli konsessiyalarni joriy etish va tartibga solish institutlarini kuchaytirish zarur. Bu turistik infratuzilmani modernizatsiya qilish jarayonini tezlashtiradi.

Janubiy Koreya “Smart Tourism” konsepsiyasini joriy etgan bo‘lib, AR/VR texnologiyalari, intellektual navigatsiya tizimlari va raqamli turistik xaritalarni o‘z ichiga oladi. Ushbu yechimlar sayohat qulayligini oshiradi va noyob foydalanuvchi tajribasini yaratadi. Koreya modeli ko‘plab davlatlar uchun namuna bo‘lgan. BAA IoT texnologiyalari, sun‘iy intellekt va turistlarni elektron identifikatsiya qilish tizimlaridan faol foydalanadi. Raqamli platformalarning joriy etilishi turistik oqimlarni boshqarish va xavfsizlik darajasini yuqori ta‘minlash imkonini beradi. Mamlakat innovatsiyalarni raqobatbardoshlikning asosiy omili sifatida ko‘radi.

O‘zbekiston elektron vizalar, onlayn bron qilish va raqamli xizmatlarni joriy etmoqda, biroq raqamlashtirish darajasi hali yetarli emas. Turizm jozibadorligini oshirish uchun mobil ilovalar, intellektual xaritalar va avtomatlashtirilgan turistlarni qo‘llab-quvvatlash xizmatlarini rivojlantirish zarur.

3-rasm. Ispaniyadagi asosiy airoportlar. Manba: Internet resusrlari.

Turkiya investorlar uchun keng soliq imtiyozlari va subsidiyalarni taqdim etadi, bu esa kurort infratuzilmasining rivojlanishini rag‘batlantiradi. Natijada yirik turistik majmualar barpo etilgan va turistik zonalar shakllangan. Bu model xususiy kapitalni samarali jalb qiladi.

BAA erkin iqtisodiy zonalar, investorlar uchun kafolatlar va xalqaro fondlardan foydalanadi. Yuqori iqtisodiy ochiqlik global investorlarni jalb qilib, mehmonxonalar, tematik bog‘lar va boshqa infratuzilma obyektlarining qurilishida ishtirok etishga imkon beradi. Bu hukumatga jahon darajasidagi loyihalarni amalga oshirish imkonini beradi.

Ispaniyada turistik klasterlar faol rivojlanmoqda, bunda investitsiyalar joylashtirish, transport va servis kabi turli sohalar bo‘yicha taqsimlanadi. O‘zbekiston ham investorlar uchun imtiyozlar taqdim etmoqda, biroq mexanizmni kengaytirish, shaffofligini oshirish va uzoq muddatli moliyalashtirish shartlarini yaxshilash zarur.

1-jadval

Ba’zi mamlakatlarning turistik infratuzilmasining solishtirma jadvali

Mamlakat	Aeroportlar soni	Aeroportlarda xizmat ko‘rsatilgan yillik yo‘lovchilar soni	Temir yo‘l tarmoqlari uzunligi (km)	Mehmonxonalar soni
Ispaniya	46	309 mln	~15 500–16 000 km	≈ 19 485 (2022)
Turkiya	37	230 mln (Shundan 11 mln xorijiy)	~13 000–14 000 km	≈ 17 835 (ma’lumot – GIATA statistikasi, 2024)

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 12-son 2025 yil

BAA	8	159 mln	900 km	1198
Janubiy Koreya	7	150 mln	~10 000–12 000 km	≈ 9 401 (GIATA statistikasi, 2024)
O‘zbekiston	11	13.5 mln (Shundan 11 mln xorijiy)	~4 500–6 000 km	939 ta (2022)

Jadval internet manbalaridan foydalanilgan holda muallif tomonidan tayyorlandi.

O‘tkazilgan tahlil asosida shuni xulosa qilish mumkinki, O‘zbekistonning turistik infratuzilmasini samarali rivojlantirish uchun raqamlashtirish jarayonlarini kengaytirish, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini rivojlantirish hamda hududiy ixtisoslashuv va barqaror o‘shishni ta’minlaydigan turistik klasterlarni shakllantirish zarur. Xavfsizlik va xizmatlar sifati bo‘yicha xalqaro standartlarni joriy etish turistlar ishonchini oshirish hamda mamlakatning raqobatbardoshligini mustahkamlashda muhim omil bo‘ladi.

Investorlarni soliq va infratuzilma imtiyozlari orqali qo‘shimcha rag‘batlantirish esa zamonaviy turistik obyektlar barpo etilishini jadallastiradi. Faol xalqaro marketing esa milliy turistik brendni jahon bozorida targ‘ib qilishga ko‘maklashib, turistlar oqimi va iqtisodiy rivojlanishni ta’minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Turizm to‘g‘risida”gi Qonuni, 18.07.2019, № ZRU–549.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni 13.08.2019 yildagi “O‘zbekiston Respublikasida turizm sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF–5781-sonli Farmoni.
3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 10.07.2020 yildagi “O‘zbekiston Respublikasida turizm sohasini tiklash va rivojlantirish uchun qulay sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 433-sonli Qarori.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 16.08.2017 yildagi “2018–2019 yillarda turizm sohasini rivojlantirish bo‘yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ–3217-sonli Qarori.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 07.02.2018 “Ichki turizmni jadal rivojlantirish choralarni ta’minlash to‘g‘risida”gi PQ–3514-sonli Qarori.
6. Xashimov P.Z., Kim T.V. Xorijiy mamlakatlarda turizmni rivojlantirish tajribasi. *Iqtisodiyot va moliya*, 2014, № 6.
7. Tanina A.V. Turizm infratuzilmasi. Oliy o‘quv yurtlari uchun o‘quv qo‘llanma. — Moskva: “LAN” nashriyoti, 2025. — 153 b.
8. Uskova T.V., Velichkina A.V. Hududda turistik infratuzilma: baholash va istiqbollar. — Vologda: ISERT RAN, 2014. — 64 b.
9. Zueva O.V. Samara viloyatining shahar muhitida turistik resurslar va infratuzilma: o‘quv qo‘llanma. — Samara: Samara universiteti nashriyoti, 2025.
10. Amirova Z.B. Turizm va mehmondo‘stlik infratuzilmasi. O‘quv qo‘llanma. — Moskva: MGA VT, 2014.
11. Mamatqulov X.M. “Turizm infratuzilmasi” o‘quv qo‘llanma. — Toshkent: “O‘zbekiston faylasuflar jamiyati” nashriyoti, 2011. — 335 b.
12. Maxmudova N.O‘. Ta’lim turizmining mohiyati, nazariy va konseptual asoslari. *“Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali*, 2022.